ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ
для абітурієнтів
на основі повної загальної середньої освіти

Співбесіда для абітурієнтів, що вступають до закладу освіти на пільговій основі, будується з урахуванням базових знань у межах програми.

Порядок проведення співбесіди

На підготовку відповіді на питання та завдання співбесіди відводиться не більше 30 хвилин, відповідь триває до 15 хвилин.

Абітурієнти при підготовці до відповіді на листку співбесіди, який видається екзаменатором і зберігається потім в особовій справі, коротко записують відповідь (можливо, тези відповіді).

У процесі підготовки відповіді заборонено використання підручників, посібників, довідкової літератури, підказування.

Вступне випробування у формі співбесіди з кожним абітурієнтом проводять не менше трьох членів комісії по проведенню співбесіди. За наслідками співбесіди рівень знань абітурієнтів оцінюється як «достатній» або «недостатній». Під час співбесіди екзаменатор записує питання і відмічає правильність відповідей в листку співбесіди, листок по закінченню співбесіди підписується вступником та екзаменатором. Абітурієнти, які мають рівень знань, визначений як «достатній», вважаються такими, що пройшли співбесіду.

Інформація про результати співбесіди оголошується вступникові в день її проведення.

ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ПРОГРАМИ СПІВБЕСІДИ

УКРАЇНСЬКА МОВА

Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми. Приказки, прислів’я, афоризми.

Будова слова. Словотвір

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [*о*], [*е*] у складних словах

Морфологія

Іменник

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви *-а(-я), -у(-ю)* в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові

Прикметник

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).

Числівник

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені.

Типи відмінювання кількісних числівників:

1) *один*, *одна*;
2) *два*, *три*, *чотири*;
3) від *п'яти* до *двадцяти*, *тридцять*, *п'ятдесят* ...
4) *вісімдесят*;
5) *сорок*, *дев'яносто*, *сто*;
6) *двісті – дев'ятсот*;
7) *нуль*, *тисяча*, *мільйон*, *мільярд*;
8) збірні;
9) дробові.

Порядкові числівники, особливості їх відмінювання.

Займенник

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

Дієслово

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на *-но, -то*). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Особові та

числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но, -то*.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на *-о, -е,* утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу.

Службові частини мови

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямими відмінками іменника. Правопис прийменників.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням.

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні. Правопис часток.

Вигук

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова. Правопис вигуків.

Синтаксис

Словосполучення

Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.

Речення

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).

Просте двоскладне речення

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні.

Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).

Односкладні речення

Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні.

Просте ускладнене речення

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні; правильно розставляти розділові знаки в них.

Складне речення

Ознаки складного речення. Засоби зв’язку простих речень у складному:

1) інтонація й сполучники або сполучні слова;

2) інтонація.

Типи складних речень за способом зв’язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв’язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення

Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Смислові зв’язки між частинами складносурядного речення.

Складнопідрядне речення

Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв’язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з’ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв’язку між частинами:

1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю;

2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю;

3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю.

Безсполучникове складне речення

Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами реченнями:

1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);

2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні виражальні можливості безсполучникових складних речень у мовленні.

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Способи відтворення чужого мовлення

Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

Стилістика

Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний, конфесійний), їх основні ознаки, функції.

Орфоепія

Відображення вимови голосних (наголошених і ненаголошених) через фонетичну транскрипцію. Відображення вимови приголосних звуків:

1) [*дж*], [*дз*], [*дз'*];

2) [*ґ*];

3) [*ж*], [*ч*], [*ш*], [*дж*];

4) груп приголосних (уподібнення, спрощення);

5) м'яких приголосних;

6) подовжених приголосних.

Вимова слів з апострофом.

Орфографія

Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [*е*], [*и*], [*о*] в коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення *йо, ьо*. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах.

Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис *н* та *нн* у прикметниках і дієприкметниках, *не* з різними частинами мови.

Розвиток мовлення

Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення; основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Текст як середовище функціонування мовних одиниць. Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Класифікація текстів за сферою використання, метою, структурними особливостями. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. «Українська мова (рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Авраменко О.М. (2018).
2. «Українська мова (рівень стандарту)» підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Авраменко О.М. (2019).
3. «Українська мова (рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Ющук І. П. (2018).
4. Українська мова: підр. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навчанням укр. мовою: рівень стандарту / О.М. Горошкіна, М.І. Пентилюк, Л.О.Попова.; за заг. ред. М.І. Пентилюк. – Харків: «Сиция», 2010.
5. Українська мова: підр. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навчанням укр. мовою: рівень стандарту / О.М. Горошкіна, М.І. Пентилюк, Л.О. Попова; за заг. ред. М.І. Пентилюк. – Харків: «Сиция», 2012.
6. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. – К.: Освіта, 2015.
7. Бурячок А.А. Орфографічний словник учня. 5-11кл. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010.
8. Заболотний О.В., Заболотний В.В., Грабар Н.М., Литвинська А.С. Українська мова та література. Тестовий контроль знань. Академічний рівень. 11 кл. – К.: Літера ЛТД, 2011.
9. Куриліна О.В., Овчиннікова І.І., Земляна Г.І. Українська мова і література. Збірник завдань у тестовій формі. 11 кл. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2010.
10. Омельчук О.А. Практикум з правопису з української мови. 5-11 кл. – К.: Грамота, 2009.
11. Пентилюк М., Горошкіна О.М., Попова Л.О. Українська мова (підручник) підручник для 11 кл. – К.: Генеза, 2011.
12. Перейма Л.Я. Збірник диктантів з української мови для 5-11кл. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

1. ВСТУП ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Історія України як наука. Загальна періодизація. Джерела з історії України. **Поняття та терміни:** «історія», «хронологія», «історичні джерела», «археологія», «цивілізація».	**Розпізнавати на картосхемі** територіальні межі України. **Характеризувати** основні джерела історії України. **Визначати** основні періоди історії України
2. СТАРОДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***

Факти: Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Трипільська культура. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Велике переселення народів. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян. **Дати:** **IV - середина III тис. до н. е.** - розселення племен трипільської культури на території України; **VIII-VI ст. до н. е.** - Велике грецька колонізація; **друга половина V-VII ст.** - Велике розселення слов'ян. **Поняття та терміни:** «археологічна культура», «палеоліт», «мезоліт», «неоліт», «неолітична революція», «енеоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «привласнювальне господарство», «відтворювальне господарство», «колонізація», «кочовики» «курган».	**Розпізнавати на картосхемі** місця основних стоянок людей кам'яного віку на теренах сучасної України (Королеве, Київ-Коба, Кирилівка, Межиріч, Мізин); території розселення трипільців, кіммерійців, скіфів, місце розташування античних міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму (Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес), Боспорське царство, напрямки розселення слов'ян під час Великого переселення народів. **Характеризувати** суспільне, господарське та духовне життя носіїв трипільської культури, кіммерійців, скіфів, сарматів, населення міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму, давніх слов'ян. **Визначати** основні риси археологічних періодів, неолітичної революції, причини та наслідки занепаду Великої Скіфії, особливості грецької колонізації Північного Причорномор'я та Криму; **Пояснювати,** у чому наслідки та значення Великої грецької колонізації, Великого переселення народів і та Великого розселення слов'ян для розвитку українських земель.
3. КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Розселення східнослов'янських племінних союзів (поляни, древляни, сіверяни, волиняни, уличі, тиверці, білі хорвати). Руська земля . Утворення Київської держави (Русі-України). Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. «Руська правда». Правління Ярославичів (Ізяслав, Святослав, Всеволод). Князювання Володимира Мономаха та його сина Мстислава	**Розпізнавати на картосхемі** території розселення східнослов'янських племінних союзів у VIII—IX ст., шлях «із варягів у греки», походи князів на Константинополь, походи князя Святослава, територіальні межі Київської держави (Русі-України) за Олега та Ярослава Мудрого; Київське, Чернігівське, Переяславське, Галицьке, Волинське князівства за доби роздробленості (XII ст.). **Характеризувати** розвиток політичного, соціального і господарського життя Київської держави; внутрішню та зовнішню політику Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого та Ярослава Мудрого,

Великого в Києві. Боротьба з половецькою загрозою. Роздробленість Київської держави. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Київської держави (Русі-України). Поширення писемності. Розвиток культури й освіти Київської держави (Русі-України). **Дати:** **860 р.** - похід Аскольда на Константинополь, укладення першого відомого договору Русі з Візантією; **907, 911, 941, 944 рр.** - походи князів на Константинополь; **882 р.** - об'єднання північних та південних руських земель Олегом; **988 р.** - запровадження християнства як державної релігії; **1019-1054 рр.** - князювання Ярослава Мудрого в Києві. **1036 р.** - розгром печенігів князем Ярославом Мудрим. **1056-1057 рр.** - створення Остромирового Євангелія; **1097 р.** - Любецький з'їзд (снем) князів; **1113 р.** - укладення «Повісті минулих літ»; початок правління Володимира Мономаха в Києві; **1187 р.** - перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах; створення «Слова о полку Ігоревім». **Персонали:** Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Ярослав Осмомисл, літописець Нестор, митрополит Іларіон, іконописець Алімпій **Поняття та терміни:** «племінний союз», «князь», «полюддя», «язичництво», «християнство», «шлюбна дипломатія», «роздробленість», «віче», «вотчинне землеволодіння», «бояри», «смерди», «ізгої», «закупи», «ікони», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра», «билини», «літопис».	Володимира Мономаха, його сина Мстислава; розвиток Київського, Чернігівського, Переяславського, Галицького і Волинського князівств за доби роздробленості. **Пояснювати,** у чому полягає значення та наслідки внутрішньо- та зовнішньополітичної діяльності князів, Любецького з'їзду князів, причини та сутність політичної роздробленості Київської держави (Русі-України). **Визначати** передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії, етапи розвитку Київської держави (Русі-України), наслідки походів князів, суть роздробленості
4. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА. МОНГОЛЬСЬКА НАВАЛА	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князювання Данила Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Галицько-Волинська держава за нащадків Данила Романовича.	**Розпізнавати на картосхемі** Галицько-Волинську державу за правління Романа Мстиславовича та Данила Романовича; напрямки походів монголів на південно-західні землі Русі. **Характеризувати** розвиток політичного, соціального і господарського життя Галицько-

Розвиток суспільно-політичного та господарського життя. Культура Галицько-Волинської держави. **Дати:** **1199 р.** - утворення Галицько-Волинської держави; **1223 р.** - битва на р. Калка; **1238-1264 рр.** - правління Данила Романовича; **1240 р.** - захоплення Києва монголами; **Персоналії:** Роман Мстиславович, Данило Романович, Лев Данилович, Юрій І Львович, Юрій ІІ Болеслав. **Поняття та терміни:** «ярлик», «баскак».	Волинської держави, внутрішню та зовнішню політику Данила Романовича, Лева Даниловича, Юрія І Львовича, Юрія ІІ Болеслава, залежність українських князівств від Золотої Орди, наслідки золотоординського панування. **Пояснювати** особливості процесу формування та значення утворення Галицько-Волинської держави **Визначати** передумови та значення утворення Галицько- Волинської держави, монгольської навали.
5. ЛИТОВСЬКО-РУСЬКА ДЕРЖАВА. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО.ТА ІНШИХ ДЕРЖАВ (У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIV - ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVI СТ.)	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Входження українських земель до складу інших держав (Угорське королівство, Молдавське князівство, Османська імперія, Московське царство). Кревська унія. «Велике князівство Руське». Остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення українського козацтва. Соціально-економічне життя. Розвиток культури та освіти. **Дати:** **1362 р.** - битва на р. Сині Води; **1385 р.** - укладення Кревської унії; **40-і роки XV століття** - утворення Кримського ханства; **1478 р.** - визнання Кримським ханством васальної залежності від Османської імперії **1489 р.** - перша згадка про українських козаків у писемних джерелах; **1514 р.** - битва під Оршею. **Персоналії:** Ольгерд, Вітовт, Свидригайло, Хаджі-Герей, Костянтин Іванович Острозький, Юрій Дрогобич. **Поняття та терміни:** «шляхта», «магдебурзьке право», «магістрат», «цехи», «Дике поле», «козак».	**Розпізнавати на картосхемі** українські землі у складі різних держав; територію Кримського ханства. **Характеризувати** політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського до і після Кревської унії, соціально-економічний розвиток українських земель, становище суспільних верств, здобутки в галузі освіти та культури. **Визначати** особливості суспільно-політичного життя українських земель у складі Великого князівства Литовського, причини та наслідки Кревської унії, причини виникнення українського козацтва. **Пояснювати** особливості перебування українських земель у складі інших держав.

6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА XVI СТ.)	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 1590-х років. (К. Косинського та С. Наливайка). Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти. **Дати:** **1556-1561 рр.** - створення Пересопницького Євангелія; **1556 р.** - заснування князем Д. Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої відомої Січі; **1569 р.** - Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої; **1586 р.** - утворення першої братської (слов'яно-греко-латинської) школи у Львові; **1596 р.** - Берестейська церковна унія. Утворення греко- католицької церкви. **Персоналії:** Василь-Костянтин Острозький, Дмитро Вишневецький, Герасим Смотрицький, Іван Федоров. **Поняття та терміни:** «воєводство», «українське козацтво», «реєстрове козацтво», «Запорозька Січ», «старшина», «клейноди», «греко-католицька церква», «братство», «полемічна література»	**Розпізнавати на картосхемі** територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської унії, польські воєводства на українських землях та їхні центри. **Характеризувати** соціальну структуру українського суспільства XVI століття, суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, здобутки в галузі освіти, культури, військово-політичну організацію козацтва; становище православної церкви, діяльність видатних діячів періоду, православних братств. **Визначити** причини та наслідки Люблінської та Берестейської унії, перших козацьких повстань.
7. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (ПЕРША ПОЛОВИНА XVII СТ.)	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Зміни в соціально-економічному житті. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства і Османської імперії. Козацькі повстання 1620-1630-х рр. «Ординація Війська Запорозького...» **Дати:** **1618 р.** - похід козаків під проводом гетьмана П. Конашевича- Сагайдачного на Москву; **1621 р.** - Хотинська битва; **1625 р.** - Куруківська угода; **1632 р.** - «Пункти для заспокоєння руського народу», утворення Києво-Могилянської колегії; **1637-1638 рр.** - повстання під проводом Павла Павлюка, Якова Острянина, Дмитра Гуні. **Персоналії:**	**Розпізнавати на картосхемі** українські землі у складі різних держав; воєводства Речі Посполитої на українських землях. **Характеризувати** соціально-економічне та політичне становище в українських землях, становище православної та греко-католицької церков. **Визначати** наслідки «доби героїчних походів козацтва» перших десятиліть XVII ст.., козацьких повстань 1620-1630-х рр..

Петро Конашевич-Сагайдачний, Іпатій Потій, Иов Борецький, Петро Могила. **Поняття та терміни:** «панщина», «фільварки», «Золотий спокій».	

8. НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД ПРОВОДОМ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО СЕРЕДИНИ XVII СТ.	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави — Війська Запорозького. Зовнішньополітична діяльність уряду Б. Хмельницького. **Дати:** **1648 р.** - Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви; **1649 р.** - Зборівська битва. Зборівський договір; **1651 р.** - Берестецька битва. Білоцерківський договір; **1652 р.** – Батозька битва; **1653 р.** –Жванецька облога; **1654 р.** - Переяславська рада; українсько-московський договір («Березневістатті»); **1655 р.** - московсько-польське Віленське перемир'я. **Персоналії:** Богдан Хмельницький, Іван Богун, Тиміш Хмельницький. **Поняття та терміни:** «Національно-визвольна війна», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина»,«покозачення».	**Розпізнавати на картосхемі** територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно-визвольної війни, територію української козацької держави за Зборівським і Білоцерківським договорами, місця основних подій війни. **Характеризувати** відносини Війська Запорозького з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією, Швецією та Трансільванією; умови мирних угод українців з польським урядом, українсько-московського договору 1654р. **Визначати** причини та наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи. **Пояснювати,** у чому наслідки й значення найважливіших битв війни та договорів у розгортанні національно-визвольної боротьби.

9. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ 50-Х - У 80-ТІ РР. XVII СТ.	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Гетьманування І. Виговського, Ю. Хмельницького. Поділ Гетьманщини. Гетьманування П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України. **Дати:** **1658 р.** - Гадяцький договір; **1659 р.** - Конотопська битва; **1667 р.** – Андрусівське перемир'я; **1669 р.** - Корсунська угода, визнання Правобережною Гетьманщиною протекторату Османської імперії; **1681 р.** - Бахчисарайський мирний договір; **1686 р.** - «Вічний мир» між Московським	**Розпізнавати на картосхемі** території, підвладні гетьманам Лівобережної та Правобережної України; території, що перебували під контролем Московського царства, Османської імперії, Польщі. **Характеризувати** зовнішню та внутрішню політику гетьманів, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя. **Визначати** причини та наслідки Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що стосувалися українських земель; особливості адміністративно- політичного устрою Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини

царством і Річчю Посполитою. **Персоналії:** Іван Виговський, Петро Тетеря, Петро Дорошенко, Іван Брюховецький, Іван Сірко, Юрій Хмельницький, Дем'ян Многогрішний, Іван Самойлович. **Поняття та терміни:** «Руїна», «Великий згін».	
10. **УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ** XVII - У **ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ** XVIII СТ.	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Гетьманування І. Мазепи. Північна війна і Україна. Повстання під проводом С. Палія (1702-1704 рр.). Гетьманування І. Скоропадського, Д. Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. «Правління Гетьманського уряду» (1734-1750 рр.). Розвиток культури та освіти. Києво-Могилянська академія **Дати** **1708 р.** - українсько-шведський союз, зруйнування Батурина 1709 р. - зруйнування російськими шйг.кк-ями Чортпмлипмсої Січі; Полтавська битва; 1710 **р.** - Конституція Пилипа Орлика; 1713 **р.** - ліквідація козацтва на Правобережній Україні; 1734 р. - заснування Нової (Підпільненської) Січі. **Персоналії:** Іван Мазепа, Кость Гордієнко, Іван Скоропадський, Павло Полуботок, Данило Апостол, Пилип Орлик, Феофан Прокопович. **Поняття та терміни:** «Конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «козацьке бароко», «козацькі літописи».	**Розпізнавати на картосхемі** українські землі, у складі різних держав; території, підвладні гетьманам Лівобережної України, події Північної війни на території України. **Характеризувати** внутрішню та зовнішню політику гетьманів, діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»; зміст основних положень Конституції Пилипа Орлика. **Визначати** причини укладення українсько-шведського союзу в роки Північної війни; наслідки Полтавської битви для українських земель.
11. **УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ** XVIII СТ.	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Гетьманування К .Розумовського. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Гайдамацький та опришківський рухи. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Реформи Марії Терезії та Йосифа **II** та українські землі. Розвиток культури, науки, освіти.	**Розпізнавати на картосхемі** українські землі у складі різних держав; територіальні зміни, що відбулися на українських землях унаслідок поділів Речі Посполитої, російсько-турецьких війн (1768-1774, 1787-1791 рр.), ліквідації Кримського ханства (1783), території охоплені гайдамацьким і опришківським рухами, Коліївщиною. **Характеризувати** основні напрями політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та опришківського рухів, територіально-адміністративний устрій та господарське життя Нової (Підпільненської) Січі, політику Австрійської імперії щодо

Дати: **1764 р.**- остаточна ліквідація гетьманства; **1768 р.** - Коліївщина; **1775 р.** - остаточна ліквідація Запорозької Січі; **1780-1782 рр.** - ліквідація особистої залежності селян в Австрійській імперії; **1783 р.** - закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України. **Персоналії** Кирило Розумовський, Петро Калнишевський, Олекса Довбуш, Максим Залізняк, Іван Гонта, Григорій Сковорода, Артем Ведель, Максим Березовський, Дмитро Бортнянський, Іван Григорович-Барський. **Поняття та терміни:** «Нова (Підпільненська) Січ», «паланка», «зимівник», «Задунайська Січ», «Коліївщина».	західноукраїнських земель. **Визначати** причини та наслідки гайдамацького й опришківського рухів, скасування гетьманства, ліквідації Запорозької Січі, поділів Речі Посполитої, приєднання земель Правобережної України та Кримського ханства до Росії. **Пояснювати** значення Запорозької Січі та Гетьманщини в історії України.
12. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII - У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Початок українського національного відродження. Кирило-Мефодіївського братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту. **Дати:** **1798 р.** - видання «Енеїди» І. Котляревського; **1828 р.** - ліквідація Задунайської Січі; **грудень 1825 - січень 1826 рр.** - повстання Чернігівського полку; **1830-1831 рр.** - польське визвольне повстання; **1840 р.** - перше видання «Кобзаря» Т. Шевченка; **1846-1847 рр.** - діяльність Кирило-Мефодіївського братства. **Персоналії:** Йосип Гладкий, Іван Котляревський, Микола Гулак, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко, Устим Кармалюк. **Поняття та терміни:** «промисловий переворот», «нація», «національне відродження», «національна ідея», «масонство»,«декабристи».	**Розпізнавати на картосхемі** адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської імперії, територіальні зміни, що відбулися внаслідок російсько- турецької війни 1806-1812 рр. **Характеризувати** політику Російської імперії щодо України економічний розвиток і соціальні відносини, початок національного відродження, поширення на Україну російського та польського суспільних рухів, програмні засади, документи та діяльність Кирило-Мефодіївського братства, **Визначати** причини, значення національного відродження, діяльності Кирило-Мефодіївського братства
13. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII - У **ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ** XIX СТ.	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок	**Розпізнавати на картосхемі** українські землі у складі Австрійської імперії. **Характеризувати** перебіг українського

національного відродження. Діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая». Західноукраїнські землі в європейській революції 1848-1849 рр. Діяльність Головної руської ради(1848-1851 рр.). Перший досвід парламентської діяльності. **Дати:** **1816 рр.** - створення освітнього товариства галицьких греко- католицьких священиків **1833-1837 рр.** - діяльність «Руської трійці»; **1848 р.** - скасування панщини в Галичині; видання першої українськомовної газети «Зоря Галицька». **Персоналії:** Олександр Духнович, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький, Лук'ян Кобилиця. **Поняття та терміни:** «будителі», «революція», «Весна народів».	національного руху під час революції 1848-1849 рр. в Австрійській імперії; політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки; початок національного відродження, форми соціального протесту населення. **Визначати** наслідки, значення подій 1848-1849 рр., причини та значення антикріпосницького руху в західноукраїнських землях.
14. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ КІНЦЯ XVIII - ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Розвиток освіти, науки, літератури, мистецтва, архітектури. «Історія русів». Галицько-руська матиця. Собор руських вчених. **Дати:** **1805 р.** - відкриття університету в Харкові; **1834 р.** - відкриття університету в Києві. **1839 р.** - ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі. **Персоналії:** Петро Г у іак-Артемовський,Григорій Квітка-Основ'яненко, Михайло Максимович, Михайло Рстроградський, Василь Каразін **Поняття і терміни:** «романтизм», «класицизм»	**Характеризувати** основні явища і процеси розвитку культури, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців. **Визначати** умови та особливості розвитку культури кінця XVIII - першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині XIX ст.
15. НАДДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Події Кримської війни 1853-1856 рр. на українських землях. Реформи 1860-1870-х роках і процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадівського руху. Журнал «Основа». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873-1876 рр.). Братство тарасівців. **Дати:** **19 лютого 1861 рр.** - царський маніфест про скасування кріпосного права в Російській	**Характеризувати** основний зміст реформ1860-1870-х рр., та особливості їх проведення на українських землях, зміни в соціальному складі населення в другій половині XIX ст., процеси модернізації; національний рух на українських землях у складі Російської імперії, національну політику Росії, основні погляди та напрями діяльності громадівців. **Визначати** наслідки Кримської війни для України, наслідки реформ 1860-70-х рр., Валуєвського циркуляру та Емського указу

імперії; **1863 рр.** — Валуєвський циркуляр; **1863-1864 рр.** - польське національно-визвольне повстання; **1876 р.** – Емський указ. **Персоналії:** Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Борис Грінченко, Павло Чубинський. **Поняття та терміни:** «Київська козаччина», «земства», «громадівський рух».	
16. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ (АВСТРО-УГОРСЬКОЇ) ІМПЕРІЇ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Політизація національного руху та утворення перших політичних партій. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта». **Дати:** **1868 р.** - створення у Львові товариства «Просвіта»; **1873 р.** - створення у Львові Літературного товариства ім. Т. Шевченка **(від 1892 р.** - Наукове товариство ім. Т. Шевченка); **1890 р.** - створення Русько-української радикальної партії; **1899 р.** - створення Української Національно-демократичної партії та Української соціал-демократичної партії. **Персоналії:** Іван Франко, Юліан Бачинський. **Поняття та терміни:** «трудова міграція», «партія», «українофіли», «москвофіли», «народовці», «радикали», «нова ера»	**Характеризувати** особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині XIX ст., зміни в соціальному складі населення, основні течії суспільно/ політичного руху (москвофіли та народовці); діяльність «Просвіт» та Наукового товариства ім. Т. Шевченка, процес утворення українських політичних партій у Галичині. **Визначати** причини та наслідки трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху; особливості українського національного руху, напрями діяльності та здобутки провідних діячів західноукраїнських земель у національному русі другої половини XIX ст.
17. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX - НА ПОЧАТКУ XX СТ	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Піднесення української культури. Розвиток освіти, науки, літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники. Дати: **1865 р.** - відкриття Новоросійського університету; **1875 р.** - відкриття Чернівецького університету. **Персоналії:**	**Характеризувати** основні культурні явища, процеси другої половини XIX - початку XX ст., розвиток освіти, науки, літератури, образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, процес становлення професійного театру, діяльність меценатів та їхній вплив на розвиток культури. **Визначати** умови розвитку культури в другій половині XIX - на початку XX ст., творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців.

Сергій Васильківський, Данило Заболотний, Марія Заньковецька, Ілля Мечников, Агатангел Кримський, Леся Українка, Іван Карпенко-Карий, Марко Кропивницький, Микола Лисенко, Микола Пимоненко, Микола Садовський, Соломія Крушельницька, Дмитро Яворницький, Микола Терещенко, Богдан Ханенко. **Поняття та терміни:** «меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм».	
18. НАДДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В 1900-1914 РР.	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905-1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення національного гніту в 1907-1914 рр. Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну. **Дати:** **1900 р.** - створення Революційної української партії (РУП), першої політичної партії Наддніпрянської України; **1908 р.** - створення Товариства українських поступовців (ТУП); **1911-1913 рр.** - «справа Бейліса». **Персоналії:** Євген Чикаленко, Микола Міхновський, Ілля Шраг. **Поняття та терміни:** «монополія», «хутір», «відруб», «чорносотенці», «страйк».	**Характеризувати** особливості економічного та соціального розвитку (процес монополізації, розвиток сільського господарства, процес утворення українських політичних партій, розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі), національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905-1907 рр., діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах Росії, особливості проведення Столипінської аграрної реформи, особливості її запровадження в Україні. **Визначати** основні тенденції політичного, соціально- економічного розвитку українських земель у складі Російської імперії на початку XX ст., причини та наслідки посилення національного гніту в 1907-1914 рр.
19. **ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У** 1900-1914 РР.	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив греко- католицької церкви на піднесення національної свідомості населення західноукраїнських земель. **Дати:** **1900 р.** - обрання А. Шептицького митрополитом греко- католицької церкви; **1907 р.** - впровадження в Австро-Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків.	**Характеризувати** економіку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність політичних партій, національних і спортивно- фізкультурних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт». **Визначати** причини активізації політичного руху на початку XX ст., його результати, роль А. Шептицького в піднесенні національного життя.

Персоналії: Андрей Шептицький, Іван Боберський, Кирило Трильовський. **Поняття та терміни:** «Народне віче»	
20. УКРАЇНА В ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Позиції українських політичних сил Наддніпрянської України та західноукраїнських земель щодо війни. Перебіг воєнних дій на українських землях. Діяльність австрійської та російської адміністрацій у Галичині та Буковині. Українські січові стрільці (УСС). **Дати:** **серпень 1914 р.** - утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців, створення Союзу визволення України. **1914 р.** - Галицька битва; **1915 р.**- утворення Загальної української ради; **1916 р.** - Брусиловський прорив. **Персоналії:** Кость Левицький, Дмитро Донцов. **Поняття та терміни:** «світова війна», «Галицько-Буковинське генерал- губернаторство»	**Розпізнавати на картосхемі** військові події на території України в 1914-1917 рр., бойовий шлях Українських січових стрільців (УСС), Галицько-Буковинське генерал- губернаторство. **Характеризувати** територіально-політичні плани ворогуючих держав щодо українських земель, позиції українських політичних сил щодо війни, політичне життя та соціально- економічне становище населення в роки війни. **Визначати** політичні та соціально-економічні наслідки війни для українського суспільства
21. УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Революційні події в Україні в 1917 - на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення українців. Універсали Української Центральної Ради (УЦР). Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення. Української Народної Республіки (УНР). Проголошення радянської влади. Перша війна радянської Росії з УНР. Проголошення незалежності УНР. **Дати:** **березень 1917 р.** - утворення Української Центральної Ради; **квітень 1917 р.** - Всеукраїнський Національний конгрес; **червень 1917 р. -I** Універсал УЦР; **липень 1917 р. - II** Універсал УЦР; **листопад 1917 р. - III** Універсал УЦР; **22 (9) січня 1918 р. - IV** Універсал УЦР, проголошення незалежності УНР;	**Розпізнавати на картосхемі** територію Української Народної Республіки, згідно з III Універсалом УЦР; напрямки наступу більшовиків під час першої війни УНР з радянською Росією. **Характеризувати** діяльність Української Центральної Ради, українських партій, політичних діячів; основні положення Універсалів УПР; взаємовідносини УЦР з Тимчасовим урядом; боротьбу за владу в Києві в жовтні- листопаді 1917 р. Ультиматум Раднаркому. **Визначати** причини Української революції, її характер; роль Всеукраїнських з'їздів рад у Києві та Харкові; причини та наслідки першої війни радянської Росії з УНР; здобутки і прорахунки УЦР в державотворчому процесі; **Пояснювати** історичне значення Універсалів УЦР.

січень 1918 р. - бій під Кругами. **Персоналії:** Михайло Грушевський, Володимир Винниченко, Володимир Єфремов. **Поняття та терміни:** «автономізація», «самостійники», «Генеральний Секретаріат», «Вільне секретаріат». «Народний секретаріат»	
22. УКРАЇНА В БОРОТЬБІ ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1918-1921 рр.)	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Брестський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу. Конституція УНР. Гетьманський переворот. Українська Держава. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Українсько-польська війна 1918-1919 рр. Акт Злуки УНР та ЗУНР. Прихід до влади Директорії. Друга радянсько-українська війна. Окупація військами Антанти півдня України. Повстання М. Григор'єва. Денікінський режим в Україні. Більшовицький режим в Україні. Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. Перший «Зимовий похід» Армії .УНР. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Другий «Зимовий похід» Армії УНР. Холодноярська республіка (1919-1922рр.). Дати: **січень (лютий) 1918 р.** - Брестський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу; **29 квітня 1918 р.** - державний переворот і прихід до влади П. Скоропадського; **1 листопада 1918 р.** - «Листопадовий зрив» у Львові; **13 листопада 1918 р.** - проголошення Західноукраїнської Народної Республіки; **листопад 1918 р.** - Заснування Української академії наук; **14 листопада 1918 р.** - утворення Директорії; **22 січня 1919 р.** - проголошення Акта Злуки УНР та ЗУНР; **грудень 1919 - травень 1920 рр.** - Перший «Зимовий похід» Армії УНР; **квітень 1920 р.** - Варшавська угода; **березень 1921 р.** - Ризький мирний договір; **листопад 1921 р.** - Другий «Зимовий похід» Армії УНР. **Персоналіїї:** Павло Скоропадський, Євген Петрушевич, Дмитро Вітовський, Симон Петлюра, Нестор	**Розпізнавати на картосхемі** територію УНР за Брестським мирним договором; територію Української Держави П. Скоропадського; хід воєнних дій на території України в 1918-1921 рр. **Характеризувати** внутрішню та зовнішню політику урядів гетьмана П. Скоропадського, Директорії УНР, ЗУНР, УСРР, зміст Варшавська угода між УНР та Польщею, Ризького мирного договору, культурне життя в Україні в 1918-1920 рр. **Визначати** причини гетьманського перевороту та падіння режиму гетьмана П. Скоропадського; особливості внутрішнього та зовнішнього становища УНР часів Директорії; причини та наслідки українсько-польської війни та підписання С. Петлюрою Варшавської угоди; причини поразки національно-визвольних змагань (національно-демократичної революції в Україні). **Пояснювати** історичне значення відновлення української державності на східно- та західноукраїнськихземлях та об'єднання українських держав (Акт Злуки УНР таЗУНР).

Махно, Християн Раковський. **Поняття та терміни:** «Директорія», «соборність», «отаманщина», «воєнний комунізм», «Чортківська офензива», «Київська катастрофа».	
23. **УКРАЇНСЬКА** СРР **В УМОВАХ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ** (1921-1928 **рр.)**	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Голод у південних губерніях У СРР. Антицерковна кампанія. Неп в УСРР. Входження УСРР до складу СРСР. Політика «коренізації» в УСРР («українізація»). Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Українське національне відродження 20-х. рр. **Дати:** **1921-1923** рр. - голод в Україні; **1921 р.** - утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ); **1922 р.** - входження УСРР до складу СРСР; **1923 р.** - початок політики «коренізації» в УСРР; **1925** р. - проголошення курсу на індустріалізацію. **Персоналії:** Олександр Шумський, Микола Скрипник, Михайло Волобуєв, Микола Хвильовий, Лесь Курбас, Михайло Бойчук, Олександр Довженко, Василь Липківський. **Поняття та терміни:** «неп», «трест», «індустріалізація», «коренізація», «автокефальна церква».	**Розпізнавати на картосхемі** зміни в адміністративно- територіальному устрої УСРР у 1921-1928 рр. **Характеризувати** складові непу, процес стабілізації економічного та соціального життя в Україні, національну, релігійну та церковну політику в Україні, «корінізації» та її наслідки, особливості розвитку української культури.. **Визначати** причини та наслідки вступу УСРР в СРСР, причини та особливості впровадження непу в Україні, «коренізація» її вплив на суспільство та українську культуру.
24. УТВЕРДЖЕННЯ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В 1929-1939 РР.	
Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Форсована індустріалізація, насильницька колективізація, ідеологізація суспільного і культурного життя Україні. Культ особи. Масові репресії. Голодомор 1932-1933рр. в Україні - геноцид Українського народу. Згортання українізації. Антицерковна кампанія. Дати: **1928/1929-1932 рр.** - перша п'ятирічка; **1928 р.** - судовий процес у «Шахтинській справі»; **1929 р.** - початок насильницької колективізації; **1930 р.** - судовий процес у справі «Спілки визволення України» (СВУ); З **рр.** - Голодомор в Україні; **1934 р.** - перенесення столиці УСРР з Харкова до Києва;	**Розпізнавати на картосхемі** основні індустріальні об'єкти, побудовані роки перших п'ятирічок, райони, що найбільш постраждали від Голодомору. **Характеризувати** сутність політики форсованої індустріалізації та насильницької колективізації; взаємозв'язок між складовими політики сталінського тоталітарного режиму (індустріалізація, колективізація, «культурна революція», масові репресії); зміни в соціальній структурі населення, особливості культурного життя періоду. **Визначати** причини, джерела фінансування та наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації, масових репресіями; причини та наслідки Голодомору 1932-1933 рр **Пояснювати взаємозв'язок** між економічними перетвореннями та структурними змінами в суспільстві, масовими репресіями.

1937 р. - ухвалення Конституції У РСР; **1937-1938 рр.** - «Великий терор». **Персоналії:** Станіслав Косіор, Лазар Каганович, Максим Рильський, Павло Вірський, Григорій Верьовка. **Поняття та терміни:** «тоталітарний режим», «п'ятирічка», «форсована індустріалізація», «стаханівський рух», «колективізація», «розкуркулення», «закон про п'ять колосків», «Голодомор», «чорна дошка», «розстріляне відродження», «ГУ ЛАГ», «паспортна система», «соціалістичний реалізм (соцреалізм)»	
25. ЗАХІДНА УКРАЇНА В 1921-1939 РР	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Суспільно-політичні рухи, радикалізація політичного життя в 1930-х рр. Карпатська Україна. **Дати:** **1920 р.** - підписання Бессарабського протоколу, визнання країнами Антанти входження Бессарабії до складу Румунії; **1923 р.** - визнання країнами Антанти входження Східної Галичини до складу Польщі; саморозпуск уряду ЗУНР; **1925 р.** — утворення Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО); **1929 р.** - утворення Організації українських націоналістів (ОУН); **1930 р.** — проведення польською владою акції «пацифікації»; **1938 р.** — надання автономії Підкарпатській Русі у складі Чехо-Словаччини; **березня 1939 р.** - проголошення незалежності Карпатської України **Персоналії:** Євген Коновалець, Степан Бандера, Андрій Мельник, Августин Волошин. **Поняття та терміни:** «осадництво», «пацифікація», «русинство», «Таємний університет», «політична еміграція».	**Розпізнавати на картосхемі** українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини, територіальні межі Карпатської України. **Характеризувати** вплив міжнародної ситуації 1920-1930-х рр. на політику урядів Польщі, Румунії, Чехословаччини в українських землях, стан економіки, життя населення, освіти та культури, різні течії національного руху, діяльність політичних партій західноукраїнських земель у 1930-хрр. **Визначати** причини поділу українських земель між різними державами у 1920-1930-ті рр. та їх наслідки для суспільства; причини і наслідки діяльності політичних сил
26. УКРАЇНА ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1939-1945 РР.)	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Початок Другої світової війни. Приєднання Західної України, Південної та Північної Бессарабії та Північної Буковини до УРСР.	**Розпізнавати на картосхемі** українські землі, приєднані до УРСР 1939-1940 рр.; основні події, пов'язані з початком та завершенням вигнання з України нацистських загарбників та їх союзників;

Напад нацистської Німеччини та її союзників на СРСР. Оборона Києва, Одеси, Севастополя. Поразки Червоної армії. Нацистський окупаційний режим. Голокост. Радянський партизанський рух. Діяльність ОУН. Утворення УПА. Польсько-український конфлікт. Створення Української головної визвольної ради (УГВР). Вигнання нацистських окупантів з території України. Депортація кримських татар та інших народів Криму (травень 1944 р.). Внесок українців у визволення народів Європи від нацизму. Завершення Другої світової війни. **Дати:** **23 серпня 1939 р.** - радянсько-німецький договір про ненапад і таємний протокол до нього («пакт Молотова - Ріббентропа»); **1 вересня 1939 р.** - початок Другої світової війни; **17 вересня 1939 р.** - вторгнення Червоної армії на територію Західної України; **червень 1940 р.** - вторгнення Червоної армії на територію Бессарабії та Північної Буковини; **22 червня 1941 р.** - напад Німеччини на СРСР; **ЗО червня 1941 р.** - проголошення Акта відновлення Української Держави; **14 жовтня 1942 р.** - створення Української повстанської армії (УПА); **грудень 1942 р.** - початок вигнання нацистських загарбників з України; **6 листопада 1943 р.** - визволення Києва від нацистських окупантів з **січень - лютий 1944 р.** - Корсунь-Шевченківська наступальна операція; **28 жовтня 1944 р.** - завершення вигнання нацистських окупантів зі всієї території України; **9 травня 1945 р.** - День Перемоги над нацистською Німеччиною; **2 вересня 1945 р.** - завершення Другої світової війни. **Персоналії:** Тарас Бульба (Боровець), Роман Шухевич, Іван Кожедуб, Олексій Берест, Кузьма Дерев'янко, Ярослав Стецько.	окупаційні зони, на які була поділена Україна; території активних дій різних течій руху Опору. **Характеризувати** суть гітлерівських планів «Барбаросса» та «Ост», нацистського «нового порядку», Голокост, діяльність радянського партизанського та українського визвольного рухів. **Визначати** наслідки радянсько-німецьких договорів 1939 р. для українських земель, політики радянізації новоприєднаних до УРСР територій, причини поразок Червоної армії у 1941- 1942 рр., основні результати та наслідки війни для України й українського народу, внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною та її союзниками. **Пояснювати** наслідки найважливіших воєнних подій 1941- 1944 рр. на території України, депортацію кримських татар та інших народів Криму (травень 1944 р.).

Поняття та терміни: «радянізація», «новий порядок», «План «Барбаросса», «мобілізація», «евакуація», «план «Ост», «Голокост», «колабораціонізм», «рух Опору», «Український штаб партизанського руху (УПШР)», «похідні групи», «Поліська Січ», «Східний вал», «випалена земля», «депортація».	
27. УКРАЇНА В ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ (1945 - НА ПОЧАТКУ 1950 РР.)	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Участь УРСР зовнішній політиці Радянського Союзу. Адміністративно-територіальні зміни. Відбудова. Голод в Україні 1946-1947 рр. Радянізація західних областей України. Боротьба ОУН і УПА. Придушення визвольного руху. Розгортання ідеологічних кампаній (боротьба з «українським буржуазним націоналізмом», «низькопоклонством перед Заходом», «безродними космополітами» тощо). Культура і наука. **Дати:** **1945 р.** - входження Закарпаття до складу У РСР; **квітень 1945 р.** - Україна - співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН); **березень 1946 р.** — «саморозпуск» Української греко- католицької церкви (УГКЦ); **1946-1947 рр.** - голод в Україні; **квітень-липень 1947 р.** - проведення польською владою операції «Вісла». **Персоналії:** Йосип Сліпий, Володимир Сосюра, Олесь Гончар. **Поняття та терміни:** «відбудова», «операція «Вісла», «ждановщина», «лисенківщина», «холодна війна».	**Розпізнавати на картосхемі** зміни в адміністративно- територіальному устрої України. **Характеризувати** політику влади щодо соціально-економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя, хід операції «Вісла». **Визначати** особливості та наслідки радянізації західних областей, причини та наслідки проведення операції «Вісла», розгортання ідеологічних кампаній. **Пояснювати** причини, голоду в Україні : «саморозпуску» УГКЦ.
28. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЩІ (1953-1964 РР.)	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950-1960-х рр.: припинення масових репресій, часткова реабілітація. Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Спроби реформування управління промисловістю та сільського господарства, соціальної сфери. Виникнення руху	**Розпізнавати на картосхемі** зміни в адміністративно- територіальному устрої України. **Характеризувати** сутність процесу лібералізації, спроби реформ управління економікою в середині 1950-1960-х рр., здобутки та особливості розвитку культури; сутність опозиційного руху. **Визначати** наслідки процесу лібералізації, реформ для українського суспільства, причини виникнення

«шістдесятників», дисидентського руху наприкінці 1950 - на початку 1960-х рр. Культура і наука. **Дати:** **1953-1954 рр.** - повстання політичних в'язнів в сталінських концтаборах. Ліквідація ГУЛАГу; **лютий 1954 р.** - входження Кримської області до складу УРСР; **1956 р.** - XX з'їзд КПРС, засудження культу особи; **р.** - запуск першого штучного супутника Землі, початок «космічної ери»; **1959 р.** - утворення Української робітничо-селянської спілки; **1961 р.** - перший політ людини в Космос (Юрій Гагарін). **Персоналії:** Левко Лук'яненко, Іван Світличний, Алла Горська, Іван Дзюба, Ліна Костенко, Євген Сверстюк, Василь Симоненко. **Поняття та терміни:** «десталінізація», «культ особи», «лібералізація», «політична реабілітація», «відлига», «раднаргоспи», «шістдесятники», «дисидентство», «хрущовки»	та значення опозиційного руху. **Пояснювати** причини та наслідки входження Кримської області до складу УРСР.
29. УКРАЇНА В ПЕРІОД ЗАГОСТРЕННЯ КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ (1965-1985рр.)	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні (середина 1960 - початок 1980-х рр.). Спроби економічних реформ у другій половині 1960-х рр. Здобутки і проблеми соціальної сфери. Культура і наука. Русифікація. Опозиційний рух. **Дати:** **1965 р.** - реформи в сільському господарстві та промисловості («косигінська реформа»); перша хвиля арештів дисидентів; **1972 р.** - зміна політичного керівництва УРСР; масові арешти дисидентів; **1976 р.** - утворення Української Гельсінської групи. **Персоналії:** Валерій Марченко, Петро Григоренко, Микола Руденко, Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл, Олег Антонов, Сергій Параджанов, Іван Миколайчук, Володимир Івасюк. Леонід Биков. **Поняття та терміни**: «застій», «дефіцит», «розвинений соціалізм», «номенклатура», «русифікація», «самвидав», «тамвидав», «правозахисник», «Конституція розвинутого соціалізму».	**Характеризувати** наслідки змін в політичному керівництві УРСР на початку 1970-х рр.; стан економіки; основні вимоги та напрями опозиційного руху 1960—1970-х рр., явища у сфері культури, політику русифікації. **Визначати** причини політико-ідеологічної кризи радянського ладу в Україні, активізації опозиційного руху, здобутки та проблеми розвитку соціальної сфери. **Пояснювати** значення опозиційного руху

30. РОЗПАД РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ ТА ВІДРОДЖЕННЮ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (1985-1991 **РР.**)	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Початок «перебудови». Загострення соціально-економічної кризи. Рівень життя населення. Чорнобильська катастрофа. Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 1980-х рр. Загальноукраїнський страйк шахтарів. Політичні реформи. Формування багатопартійності, створення Народного руху України за перебудову, перші альтеративні вибори до Верховної Ради УРСР. Створення Автономної Республіки Крим (12 лютого 1991 р.). Декларація про державний суверенітет України. Акт проголошення незалежності України. Проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України. **Дати:** **квітень 1985 р.** - початок «перебудови»; **26 квітня 1986 р.** - вибух на Чорнобильській АЕС; **вересень 1989 р.** - створення Народного руху України за перебудову; **березень 1990 р.** - проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР; **16 липня 1990 р.** - ухвалення Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України; **Жовтень 1990 р.** - «Революція на граніті»; **24 серпня 1991 р.** - ухвалення Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України; **1 грудня 1991 р.** - проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України. Обрання Президентом України Л. Кравчука **Поняття та терміни:** «перебудова», «гласність», «плюралізм», «багатопартійність», «суверенітет», «інфляція», «ринкові відносини», «референдум».	**Характеризувати** зміст та основні напрями політики «перебудови», розгортання соціального і національного рухів, падіння авторитету КПУ, процес формування багатопартійності, зміст Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності України, особливості соціально-економічної становища УРСР. **Визначати** причини та наслідки поглиблення економічної кризи, погіршення життєвого рівня населення; зв'язок між масовим національно-демократичним і дисидентським рухами, як різними формами українського визвольного руху. **Пояснювати** причини розпаду і його наслідки для державотворення в Україні
31. УКРАЇНА В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ	
Зміст історичного матеріалу	***Основні предметні вміння та навички***
Факти: Початок державотворчих процесів. Заснування Збройних Сил України. Дострокові вибори до Верховної Ради та вибори Президента України. Затвердження державної символіки (1992 р.), формування інституту громадянства. Ухвалення Конституції 1996 р. та змін до неї. Приватизація. Лібералізація цін. Грошова	**Розпізнавати на картосхемі** адміністративно-територіальні одиниці України (області, АРК, Київ, Севастополь). **Характеризувати** державотворчі процеси, зміни в політичному, соціально-економічному, національному, культурному життя, здобутки України на шляху інтеграції у європейський, світовий простір.

реформа (1996 р.). Майнова диференціація суспільства. Інтегрування України в європейське і світове співтовариство. «Газові» та «торгівельні війни» з Росією. Збройна агресія Росії проти України. Культура, наука, спорт та релігійне життя в незалежній Україні. **Дати:** **6 грудня 1991 р.** - заснування Збройних Сил України; **липень 1994 р.** - обрання Л. Кучми Президентом України; **1995 р.** - обрання України членом Ради Європи (РЄ); **28 червня 1996 р.** - ухвалення Конституції України; **Вересень 1996 р.** - запровадження національної грошової одиниці - гривні; **жовтень-грудень 2004 р.** - «Помаранчева революція», обрання Президентом України В. Ющенка; **2008 р.** - вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ); **січень 2010 р.** - обрання В. Януковича Президентом України; **листопад 2013 - лютий 2014 рр.** - «революція Гідності», повалення режиму В. Януковича; **червень 2014 р.** - обрання П. Порошенка Президентом України; **2014 р.** - підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС); **вересень 2014 р., лютий 2015 р.** - Мінські угоди. **Поняття та терміни:** «Корупція», «тіньова економіка», «Помаранчева революція», «Євромайдан», «Небесна сотня», «революція Гідності», «сепаратизм», «антитерористична операція», «анексія», «тимчасово окупована територія», «кіборги», «волонтерський рух», «люстрація», «поліконфесійність».	**Визначати** основні тенденції суспільного розвитку України за часів незалежності. **Пояснювати** причини європейської інтеграції України.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Кульчицький С.В. Історія України: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл.: рівень стандарту, академічний рівень / С.В. Кульчицький, Ю.Г. Лебедєва. – К.: Генеза, 2010.
2. Кульчицький С.В. Історія України: підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл.: рівень стандарту, академічний рівень / С.В. Кульчицький, Ю.Г. Лебедєва. – К.: Генеза, 2011.
3. Пометун О.І. Історія України: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл.: рівень стандарту, академічний рівень / О.І. Пометун, Н.М. Гупан. – Київ: Освіта, 2012.
4. Пометун О.І. Історія України: підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл.: рівень стандарту, академічний рівень / О.І. Пометун, Н.М. Гупан. – Харків: Сиция, 2012.

5. Турченко Ф.Г. Історія України (профільний рівень): підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Ф.Г. Турченко. – К.: Генеза, 2010.
6. Турченко Ф.Г. Історія України (профільний рівень): підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Ф.Г. Турченко. – К.: Генеза, 2011.
7. Історія України-Русі / Микола Аркас; [упоряд., передм. Коваль Р.М.]. – Репр. вид. 1912 р. – Київ: Холодний Яр; Кам'янець-Подільський: Медобори, 2013. – 424 с.
8. Король В.Ю. Історія України: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2008.
9. Мицик Ю.А., Бажан О.Г. Історія України: навч. посіб. – К.: ТОВ «Видавництво «КЛІО», 2015. – 677 с.
10. Гончарук П.С. Історія України з найдавніших часів до початку XX століття. Навч. пос. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 528 с.

Допоміжна:

1. Алексєєв Ю.М. Україна на зламі історичних епох (Державотворчий процес 1985-1999 рр.) / Ю.М. Алексєєв [та ін]. – К.: ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2000. – 296 с.
2. Бадах Ю.Г. Переддень та початок Великої Вітчизняної війни: монографія/ Ю.Г. Бадах. – К., 2011. – 452 с.
3. Баран В.К. Україна: новітня історія: 1945-1991 рр. / В.К. Баран. – Л.: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2003. – 667 с.
4. Білас І.Г. Репресивно-каральна система в Україні 1917-1953: суспільно-політичний та історико-правовий аналіз: У 2 т. / І.Г. Білас. – К.: Либідь, 2004. – Кн. 1., 2004. – 428 с.; Кн. 2. – 2004. – 685 с.
5. Бойко О.Д. Історія України: підручник / О.Д. Бойко. – 4-те вид., допов. – К.: Академвидав, 2012. – 702 с.
6. Вегеш М.М. Карпатська Україна на шляху державотворення: монографія/ М.М. Вегеш, М.Ю. Токар. – Ужгород: Карпати, 2009. – 448 с.
7. Верига В. Визвольна боротьба в Україні 1914-1923 рр.: у 2 т. / В. Верига; наук. ред. Ю. Сливка, О. Аркуша. – Л.: ВАТ «Рівненська друкарня», 2005. – Т. 1. – 2005. – 471 с.; Т. 2. – 2005. – 494 с.
8. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада: навч. посібник / В.Ф. Верстюк. – К.: Заповіт, 2007. – 341 с.
9. Веселова О. Голодомори в Україні 1921-1923, 1932-1933, 1946-1947. Злочини проти народу / О. Веселова [та ін.]. – Вид. 3-тє, доп. – Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 2008. – 273 с.
10. Власов В.С. Історія України: комплексне видання / В.С. Власов, С.В. Кульчицький. – К.: Літера ЛТД, 2014. – 336 с.
11. Гісем О.В. Історія України. Довідник + тести: повний повторюв. курс, підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання: [посібник] / О.В. Гісем. – Кам'янець-Подільський: Сисин О.В.: Абетка, 2015. – 659 с.
12. Грицак Я.Й. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття: навч. посібник / Я.Й. Грицак. – 2.вид. – К.: Генеза, 2010. – 356 с.
13. Довідник з історії України. А-Я / упоряд. та наук. ред. І.З. Підкова; ред. І.З. Підкова, Р.М. Шуст. – 2. вид., доопрац. і доп. – К. : Генеза, 2011. – 1136 с.
14. Кондратюк К.К. Новітня історія України. 1914-1945 рр.: навч. посіб. / К.К. Кондратюк. – Л.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 260 с.

15. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні / В. Косик; пер. з фр. Р. Осадчука. – Париж, 2013. – 659 с.
16. Котляр М. Довідник з історії України / М. Котляр, С. Кульчицький. – К.: Україна, 2016. – 463 с.
17. Кугутяк М.В. Історія української націонал-демократії (1918-1929) / М.В. Кугутяк. – К.; Івано-Франківськ: Плай, 2002. – Т. 1. – 2002. – 534 с.; Т. 2. – 2004. – 704 с.
18. Кульчицький С.В. УСРР в добу нової економічної політики (1921-1928 рр.): спроба побудови концептуальних засад реальної історії / С.В. Кульчицький. – К., 2015. – 204 с.
19. Новітня історія України. (1900-2000): підручник для студ. іст. спец. вищих навч. закл. / А.Г. Слюсаренко [та ін.]. – 2. вид., перероб. і доп. – К.: Вища школа, 2002. – 719 с.
20. Патриляк І.К. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду / І.К. Патриляк, М.А. Боровик. – К.: Лисенко М.М., 2010. – 590 с.
21. Політичний терор і тероризм в Україні XIX-XX ст. (Історичні нариси) / Д.В. Архієрейський [та ін.]; відп. ред. В.А. Смолій. – К.: Наук. думка, 2012. – 952 с.
22. Україна в добу «Великого терору», 1936-1938 роки / авт.-упоряд. С.М. Богунов [та ін.]; ред. Ю.І. Шаповал [та ін.]. – К.: Либідь, 2009. – 541 с.
23. Українська революція і державність (1917-1920 рр.) / Т.А. Бевз [та ін.]. – К.: Парламентське вид-во, 2008. – 247 с.
24. Шаповал Ю. Україна XX ст.: Особи та події в контексті важкої історії / Ю. Шаповал. – К.: Генеза, 2011. – 560 с.
25. Довідник з історії України / О.М. Уривалкін. – Київ: КНТ, 2009. – 1008 с.

ГЕОГРАФІЯ

ЗАГАЛЬНА ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СВІТУ

Політична карта світу. Форми організації держави. Сучасна політична карта світу. Типології країн світу. Типологія країн світу за рівнем соціально-економічного розвитку. Міжнародні організації. Організація Об'єднаних Націй (ООН). Європейський Союз (ЄС, Спільний ринок). Організація Північноатлантичного договору (НАТО). Інші міжнародні організації.

Населення світу. Кількість населення світу. Відтворення населення. Демографічні процеси. Демографічна політика. Міграції населення. Розміщення населення. Розселення населення. Віковий та статевий склад населення. Расовий, мовний, етнічний, національний склад населення. Географія релігій (сакральна географія). Трудові ресурси і зайнятість населення. Безробіття. Ринок праці.

Взаємодія суспільства і природи. Світові природні ресурси. Мінеральні ресурси. Земельні ресурси. Лісові ресурси. Водні ресурси. Ресурси Світового океану.

Світове господарство. Міжнародний географічний поділ та інтеграція праці. Науково-технічна революція та її основні риси. Промисловість. Географія основних галузей промисловості світу. Нафтова та газова промисловість світу. Вугільна промисловість. Електроенергетика. Металургійна промисловість (металургія).

Кольорова металургія. Машинобудування. Хімічна промисловість. Лісова і деревообробна промисловість. Легка промисловість. Харчова промисловість. Сільське господарство світу. Рослинництво. Тваринництво. Географія світового транспорту. Міжнародні економічні зв'язки. Міжнародний туризм. Глобальні проблеми людства.

РЕГІОНАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Країни Західної Європи. Загальна характеристика. Німеччина (Федеративна Республіка Німеччина, ФРН). Велика Британія. Франція (Французька Республіка). Італія (Республіка Італія).

Країни Центральної та Східної Європи, Північної та Центральної Азії. Країни Центральної Європи. Країни Східної Європи, Північної та Центральної Азії. Росія (Російська Федерація). Польща (Республіка Польща). Білорусь (Республіка Білорусь).

Країни Азії. Загальна характеристика. Японія. Китай (Китайська Народна Республіка). Індія (Республіка Індія). Нові індустріальні країни (НІК) Південно-Східної і Східної Азії .

Країни Америки. Загальна характеристика. Сполучені Штати Америки (США). Канада. Країни Латинської Америки.

Країни Африки, Австралії та Океанії. Країни Африки. Австралія (Австралійський Союз). Океанія.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бейдик О.О., Падун М.М. Географія для вступників до вищих навчальних закладів / О.О. Бейдик, М.М Падун. – К.: Либідь, 2015.
2. Богданова О.П., Усова Т.В. Економічна і соціальна географія світу. 10 кл. Регіональний огляд: Навчальний посібник / О.П. Богданова, Т.В. Усова. – К.: Прем'єра, 2012.
3. Географія (рівень стандарту) підручник для 11 класу (авт. Гільберг Т. Г.; Савчук І. Г.; Совенко В. В.). – 2019.
4. Географія (рівень стандарту) підручник для 11 класу (авт. Кобернік С. Г.; Коваленко Р. Р.) – 2019.
5. Географія (рівень стандарту) підручник для 11 класу (авт. Пестушко В.Ю.; Уварова Г.Ш.; Довгань А.І.) – 2019.
6. Економіка країн світу: Довідник. – К.: НВП «Картографія», 2017.
7. Економічна і соціальна географія світу. 10 кл. Атлас. – К.: НВП «Картографія», 2019.
8. Кругла Н.Я., Довгань Г.Д. Економічна і соціальна географія світу. 10 кл. Посібник для вчителя / Н.Я. Кругла, Г.Д. Довгань. – Харків: Ранок, 2012.
9. Масляк П.О., Олійник Я.Б., Спананенко А.В. Словник-довідник для учня з економічної і соціальної географії світу / П.О. Масляк, Я.Б. Олійник, А.В. Спананенко. – К., 2018.
10. Пестушко В.Ю. Географія: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів: рівень стандарту / В.Ю. Пестушко, Г.Ш. Уварова. – К.: Генеза, 2017.